

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова прийомальної комісії

Анатолій МАЗАРАКІ
"05 травня" 2022 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту для вступу

**на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)**

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	073 «Менеджмент»
освітні програми	«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» «Міжнародний менеджмент»

Київ 2022

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автори: Т.М. Мельник, д-р екон. наук, проф.,
Г.В. Блакита, д-р екон. наук, проф.,
С.О. Бай, д-р екон. наук, проф.,
О.В. П'янкова, канд. екон. наук, доц.,
І.П. Миколайчук, канд. екон. наук, доц.,
С.Л. Блаженко,
М.Г. Слоква, канд. екон. наук.

Рекомендовано вченою радою факультету міжнародної торгівлі та права протокол № 4 від 19 квітня 2022 р та затверджено приймальною комісією протокол № 11 від 5 травня 2022 р

Рецензент В.М. Будзьяк, д-р екон. наук, проф.

ПРОГРАМА фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра (освітньо- кваліфікаційного рівня спеціаліста)

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	073 «Менеджмент»
освітні програми	«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» «Міжнародний менеджмент»

Автори: МЕЛЬНИК Тетяна Миколаївна,
БЛАКИТА Ганна Владиславівна,
БАЙ Сергій Іванович,
П'ЯНКОВА Оксана Василівна,
МИКОЛАЙЧУК Ірина Павлівна,
БЛАЖЕНКО Сергій Леонідович,
СЛОКВА Марина Григорівна

ВСТУП

Програму фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра розроблено відповідно до змісту освітньо-професійних програм «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та «Міжнародний менеджмент» підготовки фахівців зі спеціальності 073 «Менеджмент» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Програма базується на вимогах освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності й охоплює головні напрями, складові та завдання менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та міжнародного менеджменту.

Для забезпечення ефективної реалізації завдань освітньої та професійної підготовки магістра при конкурсному відборі студентів до магістеріуму висуваються вимоги щодо їх здібностей і підготовленості відповідно до діагностики системних знань, умінь і навичок, визначених програмами нормативних дисциплін.

Програма фахового іспиту базується на нормативних дисциплінах професійного спрямування і складена відповідно до місця та значення дисциплін за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Фаховий іспит складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма інтегрує такі дисципліни:

- Зовнішньоекономічна діяльність підприємства.
- Економіка і фінанси підприємства.
- Менеджмент.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність», основні види і форми, принципи ЗЕД. Об'єкти та суб'єкти ЗЕД. Зовнішньоекономічна політика держави у контексті реалізації національних економічних інтересів. Основні етапи розвитку ЗЕД в Україні, аналіз та оцінка сучасного стану. Основні показники розвитку зовнішньоекономічного сектору. Платіжний баланс України.

Система регулювання ЗЕД: принципи, цілі, методи. Національне та наднаціональне регулювання ЗЕД. Органи державного регулювання ЗЕД в Україні та їх компетенції. Економічні та адміністративні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Правове регулювання ЗЕД.

Митне регулювання ЗЕД. Митні режими. Товарна номенклатура ЗЕД. Порядок митного оформлення товарів. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Декларування товарів. Митна вартість та методи її

визначення. Мета і сфера застосування «Інкотермс-2020». Мито як інструмент регулювання. Митний тариф. Види мита. Види митних ставок.

Види та функції податків у сфері ЗЕД. Сутність та порядок нарахування податків (ПДВ, акцизного податку) у сфері ЗЕД. Особливості оподаткування залежно від митного режиму.

Нетарифні засоби регулювання ЗЕД, їх класифікація і характеристика. Інструменти нетарифного регулювання: кількісні обмеження; фінансові засоби, інструменти торговельного захисту. Порівняльний аналіз ефективності застосування імпортного тарифу та імпортової квоти. Антидемпінгові заходи. Сертифікація, стандартизація, технічні бар'єри, вимоги щодо вмісту місцевих компонентів, вимоги щодо упакування та маркування товарів. Політика державних закупівель.

Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Поняття валютної політики держави. Порядок здійснення валютних операцій. Валютний нагляд: терміни, санкції за порушення.

Сутність міжнародних розрахунків та банківського обслуговування у сфері ЗЕД. Форми міжнародних розрахунків: акредитив, інкасо, платіж на відкритий рахунок, авансові платежі, банківський переказ, векселі, чеки. Способи платежу у сфері ЗЕД: готівковий платіж, авансовий платіж, платіж у кредит. Документальне оформлення банківських операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності: депозитних, розрахункових, валютно-обмінних та кредитних операцій. Форми кредитування. Платіжні системи.

Передумови і мотивація виходу підприємств на зовнішні ринки. Форми виходу: прямий і непрямий експорт, спільне підприємництво, пряме іноземне інвестування.

Зовнішньоторговельна ціна: поняття, функції, класифікація зовнішньоторговельних цін. Цінова політика суб'єкта ЗЕД. Основні фактори ціноутворення в ЗЕД. Етапи формування контрактної ціни. Способи фіксації цін. Цінові знижки і надбавки. Умови контракту: обов'язкові та додаткові. Зміст і характеристика основних умов контракту.

Економічний аналіз у сфері ЗЕД підприємств. Система показників ефективності ЗЕД. Оцінка економічної та валютної ефективності ЗЕД.

Сутність та класифікація ризиків ЗЕД. Методи страхування ризиків у ЗЕД. Особливості самострахування.

Сутність та система транспортного забезпечення ЗЕД. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту. Експедиторське обслуговування міжнародних перевезень.

Список рекомендованих джерел

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / Ю. Козак, О. Сукач, Д. Бурлаченко. – К.: ЦНЛ, 2020. – 268 с.

2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, О.В. Дьяченко та ін. / за заг ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник . – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019 .- 652 с.

3. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, О.В. Гончаренко та ін. / за заг ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник . – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021 .- 704 с.

4. Інкотермс 2020. Правила МТП з використанням термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі /ІСС Ukraine . – К., 2019 .– 392 с.

5. Міжнародні фінансові операції та експортний контроль: навч.посіб.: у 2 ч. / С.М. Подреза, Г.С. Гуріна, О.М. Гришуткін. – К.: Зовнішня торгівля, 2016. – Ч.1. – 328 с.

Розділ 2. ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Ринок та його інфраструктура. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Види підприємства та їх об'єднань. Напрями та види діяльності підприємства. Основні положення теорії організації виробництва.

Зміст, види та методи планування діяльності підприємства. Система поточних планів господарської діяльності підприємства.

Загальна характеристика та систематизація продукції підприємств, показники оцінки її обсягу. Сутність і методи оцінки якості продукції. Стандартизація, сертифікація та оцінка відповідності продукції.

Методологічні засади аналізу та планування виробничої програми підприємства. Забезпечення виробничої програми матеріальними ресурсами. Сутність, види та методи обґрунтування норм витрат матеріальних ресурсів. Сутність та систематизація видів виробничої потужності підприємства, методи її визначення. Методологічні засади аналізу використання виробничої потужності підприємства.

Поняття та складові ресурсного потенціалу підприємства. Методи оцінки ресурсного потенціалу підприємства. Сутність та класифікація трудових ресурсів. Продуктивність праці робітників: поняття і методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Методи нормування витрат праці. Сутність та види заробітної плати. Форми та системи оплати праці. Державне регулювання оплати праці. Методологічні засади аналізу та планування чисельності, продуктивності та витрат на оплату праці на підприємстві.

Сутність та класифікація активів підприємства. Сутність, класифікація, види вартості та особливості відтворення основних засобів. Поняття та види зносу основних засобів. Сутність та методи нарахування амортизації. Сутність і методика оцінки виробничого, операційного та фінансового

циклів підприємства. Методологічні засади аналізу та планування активів підприємства.

Сутність та класифікація капіталу підприємства. Кредитування як механізм формування позикового капіталу. Методологічні засади аналізу та планування капіталу підприємства.

Сутність та класифікація витрат підприємства. Собівартість продукції: поняття, види, методи калькулювання. Методологічні засади аналізу та планування поточних витрат підприємства.

Доходи підприємства: сутність та класифікація. Цінова політика підприємства. Методи ціноутворення. Методологічні засади аналізу та планування доходів підприємства.

Поняття і класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Сутність, функції та механізм формування та використання прибутку підприємства. Методологічні засади аналізу та планування прибутку підприємства.

Поняття ефекту діяльності підприємства та характеристика його видів. Методологічні засади оцінки ефективності діяльності підприємства.

Фінансово-майновий стан підприємства: сутність та види. Поняття й методи оцінки окремих елементів фінансово-майнового стану підприємства. Експрес- та фундаментальна діагностика фінансово-майнового стану підприємства.

Сутність, види та методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. Сутність та методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ у його діяльності. Санація: цілі та форми проведення.

Список рекомендованих джерел

1. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств: підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : КНТЕУ, 2017. – 792 с.
2. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К. : КНТЕУ, 2009. – 816 с.
3. Економіка підприємства: підручник / І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк [та ін.]; за заг. ред. Н.М. Ушакової. – К. : КНТЕУ, 2005. – 569 с.
4. Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк [та ін.]. – К. : КНТЕУ, 2006. – 491 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н.М. Яркіна – К. : Ліра-К, 2015. – 498 с.

Розділ 3. МЕНЕДЖМЕНТ

Менеджмент як вид людської діяльності. Сутність та співвідношення категорій «управління», «менеджмент», «адміністрування», «керування».

Еволюція теорій менеджменту. Основні надбання: класичної теорії менеджменту, школи наукового менеджменту; адміністративної школи; неокласичної теорії менеджменту; школи людських ресурсів; кількісної теорії менеджменту. Суб'єкти та об'єкти менеджменту. Процес менеджменту: характеристика та властивості.

Функціональні сфери менеджменту: операційний, HR-менеджмент, фінансовий, інвестиційний, інноваційний, маркетинговий, стратегічний. Соціально-економічна природа управлінської праці. Сутнісна характеристика процесного, системного та ситуаційного підходів в менеджменті. Рівні менеджменту в організації: вищий середній та низовий.

Гуманізація, глобалізація та цифровізація як характеристики сучасного менеджменту. Транснаціональні корпорації як прояв тенденції глобалізації. Поява віртуального бізнесу та мережевих організацій.

Поняття «організації» як соціального утворення та її життєвого циклу. Загальні характеристики організації: відкритість, залежність від зовнішнього середовища та постійна взаємодія з ним, наявність ресурсів, горизонтальний і вертикальний поділ праці. Поняття керуючої та керованої підсистем.

Поняття та складові внутрішнього середовища організації: цілі; структура; завдання організації та її працівників; технологія; працівники. Поняття та складові зовнішнього середовища організації. Середовище прямої дії (мікросередовище): постачальники; споживачі; конкуренти; державні органи та середовище опосередкованої дії (макросередовище): науково-технічні; соціокультурні; політичні; стан економіки. Ознаки зовнішнього середовища організації.

Сутність та класифікація законів, закономірностей та принципів менеджменту.

Поняття управлінського циклу та процесу управління. Зміст та різновиди функцій менеджменту. Сутність загальної функції менеджменту «Планування». Процес, види та завдання планування в організації. Стратегічний, тактичний та операційний план. Різновиди стратегій. Тактика та політика. Процедури та правила. Зміст бізнес-планування. Поняття місії та цілей організації. Класифікація цілей. Процес цілевстановлення. Цілі організації (SMART) та вимоги до них.

Основні процеси реалізації функції «Організування» в менеджменті. Адміністративно-організаційне та оперативне управління. Делегування повноважень у менеджменті: поняття, елементи процесу делегування, типи повноважень (лінійні, штабні, функціональні). Призначення посадової інструкції. Організаційна структура як результат організаційної діяльності. Складові організаційної діяльності. Етапи та елементи проектування

організаційної структури управління. Основні складові організаційної структури: ступінь складності, ступінь формалізації, ступінь централізації та децентралізації. Департаменталізація та її різновиди. Типи організаційних структур управління та вимоги до них.

Зміст та цілі функції «Мотивування» в менеджменті. Головні поняття мотивування: потреба, мотив, спонукання стимул, винагорода, цінність. Види мотивації в менеджменті. Змістовні та процесуальні теорії мотивування.

Зміст та цілі функції «Контролювання» в менеджменті. Суб'єкти та об'єкти контролю в менеджменті. Основні види та функції контролювання в організації. Етапи процесу контролювання.

Зміст, принципи та цілі функції «Регулювання». Суб'єкти та об'єкти регулювання в менеджменті. Види регулюючого впливу в менеджменті.

Зміст та роль інформації в менеджменті. Види інформації. Вимоги до управлінської інформації. Поняття комунікації, її види та засоби. Види та засоби комунікацій. Поняття та складові комунікаційного процесу. Комунікаційні мережі та стилі. Перешкоди в комунікаціях.

Поняття методів менеджменту. Методи менеджменту як способи впливу керуючої системи управління на керовану. Різновиди методів менеджменту. Адміністративні методи менеджменту: оперативно-розпорядчі, організаційно-розпорядчі та дисциплінарні. Економічні методи менеджменту: грошові; майнові. Соціально-психологічні методи менеджменту.

Сутність управлінських рішень. Різновиди управлінських рішень. Рівні прийняття рішень. Чинники впливу на процес прийняття управлінських рішень. Етапи прийняття управлінських рішень. Методи обґрунтування та прийняття управлінських рішень: кількісні та якісні.

Сутність та форми впливу в менеджменті. Джерела та влади в організації. Типи влади у менеджменті. Баланс влади.

Поняття лідерства в менеджменті. Підходи до лідерства: підхід з позицій особистих якостей; поведінковий підхід; ситуаційний підхід. Теорії лідерства. Риси ефективного лідерства. Стилi лідерства. Поняття та класифікація стилів керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний.

Сутність, значення та види відповідальності в менеджменті. Економічна, екологічна та соціальна відповідальність в менеджменті. Поняття, складові та вимоги до соціальної відповідальності. Етичні норми у сучасному менеджменті. Поняття етичної поведінки. Кодекс ділової етики. Характерні ознаки ділової етики: вміння спілкуватися, повага чужої думки, стримування емоцій, визнання власної неправоти.

Поняття та зміст результативності та ефективності менеджменту. Класифікація ефективності менеджменту організації. Показники

економічної, організаційної та соціальної ефективності управління, методи їх визначення і оцінки. Критерії ефективності менеджменту.

Список рекомендованих джерел:

1. *Основи менеджменту: підручник; за ред. А. А. Мазаракі, І. В. Чумаченко. Харків. Фоліо. 2014. 846 с.**
2. *Осовська, Г.В., Осовський О. А. Менеджмент: підручник. 4-те вид., переробл. і допов. Київ. Кондор, 2018. 562 с.*
3. Менеджмент: навч. посіб. [Н. С. Краснокутська та ін.]. Харків. Друкарня Мадрид. 2019. 230 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/40291/5/Book_2019_Krasnokutska_Menedzhment.pdf
4. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: Навчальний посібник. – Тернопіль: Крок, 2017 р. – 252 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.wupn.edu.ua/bitstream/316497/31710/1/Менеджмент%20Шкільняк.pdf>

КРИТЕРІЇ

оцінювання фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок згідно з вимогами програми вступного фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет з фахового іспиту складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше ніж 100 балів, участі у конкурсі не беруть.

* Курсивом виділені джерела, що є у бібліотеці ДТЕУ